

МИЛОШ ОБРАДОВИЋ

КНЕЗ И БУЉУБАША ПЕРИША ИЗ МИОКОВАЦА

Милош Обрадовић, психолог
СЦГ 32000 Чачак
Зеленгорска 1

UDK: 929

Устаник и предводник устаника у борбама за ослобођење Србије од Турака 1804-1815. године, Миоковчанин Периша Савић заборављен је од потомака и земљака. Његово име и дело нису забележени ни у завичајној историји чачанског и горњомилановачког краја.

Као устаничког старешину, Перишу Савића, помиње историчар Карађорђевог војевања Миленко Вукићевић, наводећи да је он са Милићем Дринчићем из Теочина био заповедник устаника у сукобу са ужичким Турцима код пожешког села Глумач 1807. године.¹ Две године касније (1809), пред Петровдан, у боју на планини Кукутници код Ариља, војску из рудничке нахије (око 1000 устаника) предводили су Арсеније Лома, Периша Савић и Милош Обреновић.² „Побију се с 3000 Турака где им је старешина Сулејман паша био ... од подне до мрака туче се, а у мрак надвлада српска војска ... По овом крене се српска војска на Златибор ... те до Миољдане буде, а о Миољдуне оде у Рудово ...“ – тако је своје ратно искуство казивао Јован Ристановић из Ракове 1841. године у Начелству окружја рудничког са седиштем у Брусници а на захтев Попечитељства просвештенија Србије.

Периша Савић је био и учесник договора у Такову, на Цвети 1815. године, где је забележен као „Периша Н. Буљубаша из Миоковаца“.³ Као такав уписан је на спомен-плочи на Музеју Другог српског устанка у Такову.

1. Миленко Вукићевић, *Карађорђе*, књига друга, Београд, 1912, 272.

2. Изворник, грађа Међуопштинског историјског архива, 7, *Казивање Рудничана о Првом српском устанку*, приредио Радош Ж. Мацаревић, Чачак, 1990.

3. Милан Ђ. Милићевић, *Кнежевина Србија*, Београд, 1896, 346.

Периша Миоковчанин је по свој прилици предводио устанике из своје кнежине Карадак у познатом боју на Чачку 1815. године, јер је главнина устаника у овај окршај са Турцима долазила из правца Сувобора,⁴ а баш преко његових Миоковаца, о чему сведочи и народна песма:

„Зачуше се јасни таламбаси,
и велики ћесарски добоши,
и засјаше крстати барјаци,
низ широко поље Мијоковце.“⁵

Првих дана 1816. године, постављајући кнежинске старешине, Милош Обреновић је доделио у кнежини Карадак титулу кнеза Периши Савићу.⁶ Судаћи по неким документима, Периша је ову дужност обављао кратко време, јер је умро на самом почетку стварања кнез-Милошеве Србије, око 1817. године.⁷ У миоковачком гробљу до данас је очувано скромно спомен-обележје са невешто уклесаним натписом из кога се распознаје: „Периша Савић кнез“. Овај шури натпис је поздано гробно сведочанство о ратнику Првог и учеснику договора о подизању Другог српског устанка, али је штета што није датирана година његове смрти. У непосредној близини Перишиног белега налази се у добро очуваном стању и са читљивим натписом и надгробни знак Перишином сину Петру Перишићу, који је четрдесетих година XIX века био кмет миоковачке општине. На том надгробнику је уписано: „Овде почива Петар Перишић кмет миоковачки поживи 38 г. а умре 2 октомбра 1850 г. Писатељ био Радосав Чикириз драгачевац“.

Заснивањем српске државе после ослобођења од Турака Миоковци су постали административно, верско и школско седиште за горњољубићка села: Пријевор, Трбушане, Љубић, Враниће, Ракову, Милићевце и Горњу Горевницу. Може се претпоставити да је приликом доношења овакве одлуке врховна власт кнез-Милошеве Србије имала у виду, поред осталог, и ратничке заслуге Перише Савића. Познато је да је кнегиња Љубица, дозволом кнеза Милоша, саградила 1828. годи-

4. Јован Мишковић, *Бојеви на Љубићу и Чачку*, Ратник, лист за војне науке, новости и књижевност, 9-1 (1883), 1-31.

5. *Устаник кнеза Милоша на Турке*, Вук Ст. Караџић, Српске народне пјесме, књига IV, стр. 217 (Нолит, 1969).

6. Мита Петровић, *Финансије и устанике обновљене Србије до 1842*, I, Београд, 1901, 644.

7. *Живот и обичаји народа*, књига XV, Српска краљевска академија, Српски етнографски зборник, књига XXXIII, Београд, 1925.

не цркву брвнару у Миоковцима а у славу сјајне устаничке победе на Чачку и Љубићу 1815. године.⁸

Неправедно је сенка заборава пала на Перишу Савића. Изгледа да би његово војевање остало у потпуној тами да није забележено казивање његовог савременика и ратника Јована Ристановића из Ракове 1841. године.⁹ Као да га је и родбина некако прећутала, јер му је на споменику уписала само мирнодопску титулу – да је био кнез, док му је војеничко звање и ратничке заслуге „заборавило“. А Периша из Миоковаца је, по свему судећи, био значајнији предводник устаничких побуњеника од обичног буљубаше. Да није тако, не би се као ратовођа помињао уз Милоша Обреновића и Арсенија Лому.

Савићи свакако спадају у најстарије миоковачке фамилије, а били су у првим деценијама XIX века и угледни домаћини. Мушка им је линија угашена, а имовина удајама Перишиних унука унета у миоковачке фамилије Радовановић и Пауновић.¹⁰ Родословна лоза Перише Савића траје по женској врежи преко унукe Јелке, кћери Петрове, која је била удата за Радована (Јована) Радовановића и са њим оставила бројно потомство.¹¹ Исту судбину имала је и лоза Перишиног брата Гаврила коју продужава до данашњих дана његова унука Милица удајом за Антонија (Јована) Пауновића.¹² Зато је родословна линија миоковачких Савића веома кратка и изгледа овако:

С а в а

Периша (? – око 1817)		Гаврило (? – око 1830)	
Петар (око 1812–1850)		Петар (око 1812–?)	Јована (око 1827–1860)
Јелка (око 1833–1893)	Вукосава (1849–1854)	Милица (1839–1914)	Периша (1841–1861)

8. Исто као под 6, 768.

Радомир Станић, *Градињелство и сликарство из краја XVIII и почетка XIX века у пределима око Чачка*, Зборник радова Народног музеја, X, Чачак, 1979.

9. Исто као 2.

10. Милош Обрадовић, *Миоковачки родослови*, Међуопштински историјски архив, Чачак, 2001.

11. Исто као 10, 572.

12. Исто као 10, 525.

Устанички старешина Периша Савић свакако је и пре и у време Првог српског устанка био кнез у кнежини Карадак која је обухватала 18 села од Коњевића и Соколића, преко Љубића и Сувог брега до Рожаца, Гугља и Папратишта. У устанку је у почетку могао имати звање обичног сеоског буљубаше, а касније, стицањем ратничког искуства и доказивањем у оружаним окршајима вероватно је стекао и титулу вишег, кнежинског војног заповедника. Почетком 1816. године налазимо Перишу поново у улози једног од кнежинских кнезова у рудничкој нахији поред Јована Лазића, Ђорђа Остојића и Василија Поповића.

Поуздано се зна да су осим Перише Савића миоковачки устаници од 1804–1815. били и Ђорђе Абаловић и Петар Варјача који су 1865. године посмртно одликовани Таковским крстом, поводом 50-годишњице Другог српског устанка.¹³ У документима из периода устаничких војевања против Турака под Карађорђем и под Милошем забележена су и имена Миоковчана Маринка и Тодора Милорадовића,¹⁴ а вероватно их је један број остао забележен. Свима њима, као и осталим устаницима из кнежине Карадак, командовао је Периша Савић.

Прилика је да се поводом предстојеће прославе 200-годишњице Првог српског устанка Миоковчани на достојан начин одуже трајним сећањем на своје устанике и њиховог предводника Перишу Савића, који је међу првима стао под устанички барјак у Такову.

13. Драгоје Тодоровић, *Попис устаника из 1815*, САНУ, Споменик СХIV, Београд, 1966, 51.

14. Антоније Протић, *Повесница од њошејка времена војда српског Карађорђа Пејровића*, Београд, 1892, 21.

DUKE AND MILITARY COMMANDER FROM MIOKOVCI

The name and deed of the up-rising leader in battles for liberation of Serbia from the Turkish rule 1804-1815, Perisa Savic from Miokovci have not been recorded either in the region history of Cacak or Gornji Milanovac. Historian Milenko Vukicevic mentions him as an up-rising commander from 1807 and 1809 together with the leaders Milic Dirincic, Arsenije Lomo and Milos Obrenovic.

Perisa of Miokovci was one of the first who joined the up-rising in Takovo in 1815 leading the people from his principality Karadak in the battle for Cacak. In 1816 he was given a title of Duke by Milos Obrenovic in principality Karadak, but he was not holding the title for very long, he died around 1817.

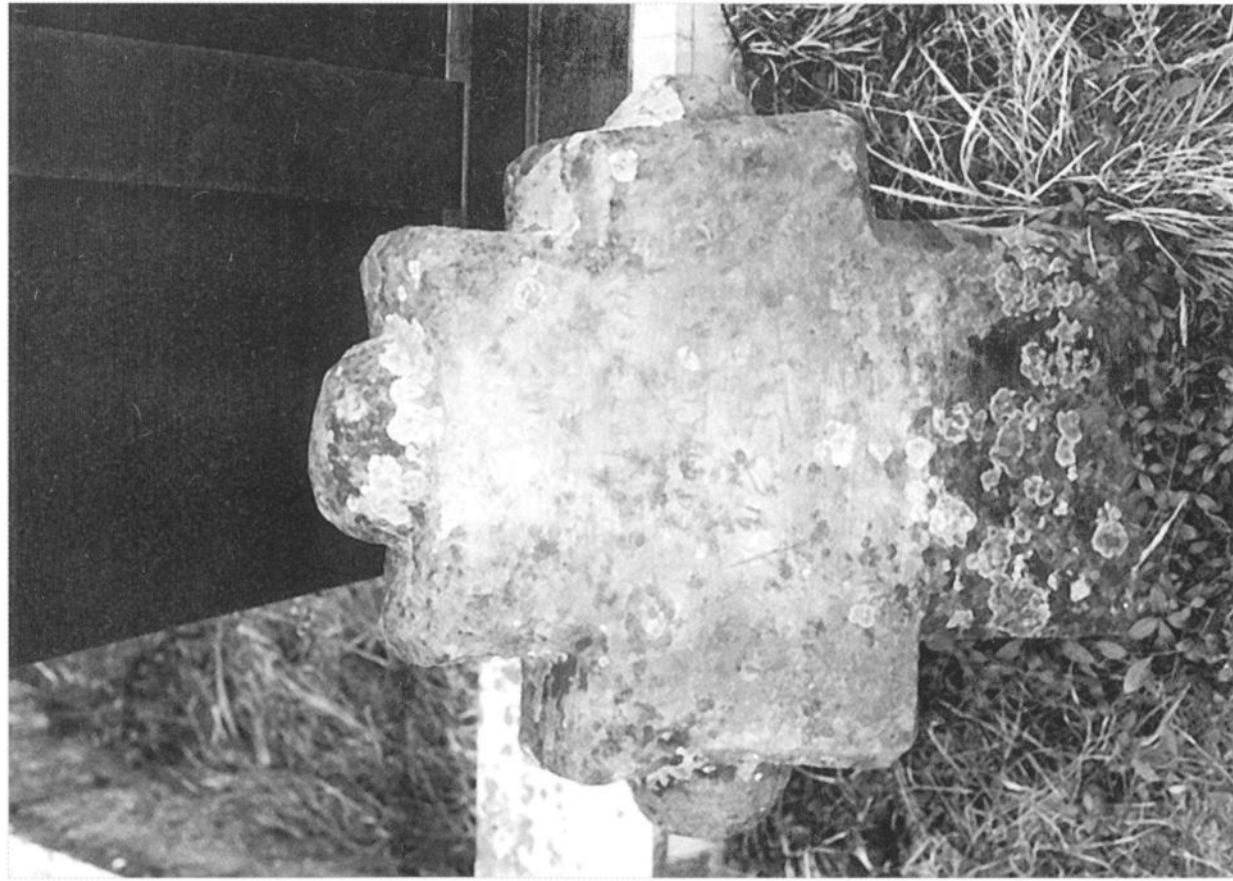
Miloš Obradović

CHEF DE VILLAGE ET COMMANDANT PERIŠA DE MIOKOVCI

Le nom et l'activité de l'insurgé et chef d'insurgés dans les luttes pour la libération de la Serbie (1804-1815) de la domination turque, Periša Savić de Miokovci, n'ont été enregistrés ni dans l'histoire locale de la région de Tchatchak ni dans celle de Gornji Milanovac. Seul l'historien Milenko Vukićević le mentionne comme chef d'insurgés, aux côtés de Miloš Drinčić, Arsenije Lomo et Miloch Obrénovič, principaux chefs de l'insurrection.

Periša de Miokovci fut un des premiers qui, en 1815, à Takovo, se rangea sous l'étendard de l'insurrection et, selon toute apparence, commanda les insurgés de sa région de Karadak dans la bataille pour la prise de Tchatchak. En 1816, Miloch Obrénovič décerna à Periša le titre de chef de Karadak, mais celui-ci n'exerça cette fonction que pendant une brève période, sa mort y ayant bientôt mis fin (vers 1816).

Miloš Obradović

Спомен обележје Петриши Савићу у миоковачком гробљу

Надгробник Петру Петришићу сину Петрише Савића